

Таким чином, перед українськими соціологами сучасність поставила нагальне завдання – активізувати дослідження у галузі соціології війни, розбудовуючи її методологічну і методичну базу, категоріальний апарат тощо. Це дозволить вирішити численні теоретичні та практичні завдання, пов'язані з визначенням закономірностей війни, розкриттям її сутності, рис, трансформації цілей, масштабів, характеру і засобів збройної боротьби, людського чиннику, наслідків воєнних дій для конкретної країни та людства в цілому.

Яценко Микола Анатолійович

доцент кафедри соціології Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат соціологічних наук, доцент

**ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ**

В соціологічному дискурсі інтерес до явища цифрової нерівності виникає з популяризацією наприкінці ХХ століття теорій інформаційного суспільства. Концепція інформаційного суспільства пов'язана з визначенням нового стану соціокультурної реальності як такої, де основним фактором структурування є комп'ютерно-інформаційні технології, їх доступність і можливості бути ресурсом для капіталізації як на організаційному рівні так і на особистісному.

Сам термін «інформаційне суспільство» в 60-х роках ХХ століття активно використовувався в науковому дискурсі переважно таких країн як США та Японія. Японський соціолог Й. Масуда визначав інформаційне суспільство як новий етап суспільного розвитку, де інформація стає головним економічним ресурсом, а

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

інформаційно-комунікаційні технології стають основним засобом підвищення конкурентоспроможності виробництва і як наслідок усієї держави. Інформація стає предметом масового споживання, з'являються нові критерії оцінки суспільного розвитку такі як: кількість комп'ютерів, мобільних телефонів; поступово починають вироблятися правові засади функціонування інформаційного суспільства.

Значний вклад в концептуалізацію теорій інформаційного суспільства запропонував американський соціолог та економіст Пітер Друкер в концепції «суспільства знання». За думкою П. Друкера сучасна епоха – це епоха радикальних змін капіталістичного ладу в бік суспільства, що засноване на знаннях. На нашу думку доцільно було б окреслити змістовні межі терміну «знання» в контексті теорії. Сам вчений пише про спеціальні і прикладні знання, зокрема знання науково-технологічного характеру, які людина може застосувати для вирішення конкретної актуальної проблеми. П. Друкер виділяє три етапи зміни ролі знання в суспільстві:

- перший етап характеризується застосуванням знання для організації промислового виробництва;

- другий етап характеризується застосуванням знання для організації трудової діяльності. Як приклад вчений приводить діяльність американського інженера Фредеріка Тейлора з його інноваційною схемою наукової організації виробництва;

- третій етап (сучасний) характеризується тим, що «знання тепер використовується для виробництва знання» і тому є вирішальним фактором соціально-економічного розвитку та політичного устрою.

В кінці ХХ століття науковці відмічають формування інтегрованої інформаційної системи на основі принципу

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

технологічної конвергенції, тобто злиття телекомунікаційної, комп'ютерно-електронної та аудіо-візуальної техніки. Значний вклад в концептуалізацію поняття інформаційного суспільства на даному щаблі суспільного розвитку вносять праці відомого іспанського соціолога Мануеля Кастельса. За думкою Кастельса перехід від індустріального устрою суспільства, де основним джерелом продуктивності є впровадження нових джерел енергії до інформаційного режиму, де «джерело продуктивності лежить в технології генерації знання, обробки інформації та передачі символів» є передумовою створення нового виду соціальної системи - «мережевого суспільства». Мережеве суспільство складається з «мережі виробництва влади і досвіду, які створюють культуру віртуальності в глобальних потоках, що виходять за межі часу і простору» [1].

Здатність мереж виходити за межі часу і простору, порівняно з іншими способами організації, посилює соціальну нерівність, оскільки не всі суб'єкти взаємодії мають доступ до цих мереж та відповідні компетенції для повноцінної комунікації.

З точки зору цієї позиції можемо зробити висновок, що швидкоплинні соціоструктурні та культурні зміни створюють підґрунтя для формування нових класоутворюючих факторів. Для фіксації нових стратифікаційних ресурсів, які формують соціальну структуру інформаційного суспільства, звернемо свою увагу до поняття, яке досить вагоме для сучасного соціологічного дискурсу – це капітал. Цей концепт є актуальним з позиції визначення цифрового капіталу особистості, оскільки саме він стає ресурсом для формування статусної позиції в інформаційному суспільстві.

П. Бурдьє, як представник ресурсного підходу до аналізу соціальної структури, основою стратифікації вважає нерівномірний

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

розподіл ресурсів та капіталів в полях. Можна визначити цифровий капітал як змістовний елемент культурного капіталу особистості інформаційного суспільства, оскільки він передбачає можливість застосовувати, навчатися і формувати цифрові навички та компетенції. До цифрового капіталу можна також віднести вміння доцільно/раціонально використовувати Інтернет-простір для професійної та особистісної самореалізації і формувати освітні стратегії поведінки в мережі Інтернет. З цієї точки зору треба зазначити, що володіння цими компетенціями на високому рівні є запорукою набуття індивідом високого соціального статусу в умовах інформаційного суспільства.

Покоління, яке народилося в столітті цифрових технологій стає агентами соціокультурних змін, змінюючи реальність за своїми уподобаннями, ціннісними орієнтаціями і уявленнями про життя. «Наша економіка, політика, культура і навіть сімейне життя зміняться і будуть підпорядковані їх бажанням», - впевнено заявляють Джон Палфрі і Урс Гассер [2].

В дискурсі соціологічного знання цифрова нерівність розглядається як розрив між соціальними агентами в можливостях доступу до сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та їх ефективного використання з метою економічного зростання та розвитку (капіталізація культурного капіталу). Цифрова нерівність зумовлена асиметричністю наукових, соціально-економічних, інституціональних і технологічних досягнень як на рівні окремої держави, так і в глобальному масштабі. Високий рівень цифрової нерівності призводить до поглиблення та загострення внутрішньодержавних та світових дисбалансів.

Список використаних джерел

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

1. Штанько В. І. Віртуалізація і мережева реальність: проблеми і соціальні наслідки / В. І. Штанько // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – 2017. – № 52. – С. 94-99.

2. Palfrey John, Gasser Urs. Born Digital. Understanding the first generation of digital natives. N.Y., 2008. 375 p.

II СЕКЦІЯ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ І ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Бородай Анжеліка Едуардівна

студентка 4 курсу Маріупольського державного університету

КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ

Зараз ми проживаємо у тотальній діджиталізації та розвитку інформаційних технологій, де все більш важливого значення набуває інформація. В наш час, коли життя без зв'язку здається неможливим, коли весь світ перетворився на одну глобальну мережу та коли Інтернет дає нескінченність можливостей, важливо пам'ятати про безпеку та дбати про свій захист у мережі, щоб не виникало проблем. Тому що саме через Всесвітню мережу черпаємо інформацію для навчання, шукаємо розваги, купуємо різноманітні товари, оплачуємо безліч послуг та ділимося майже всіма аспектами свого життя.

За законом України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», кіберзлочин – це суспільно небезпечне винне діяння в кіберпросторі та/або з його використанням, відповідальність за яке передбачена законом України про

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»